HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

יכול אפי׳ בעזרה ת״ל באהל מועד אין לי אלא באהל מועד שבמדבר שילה ובית עולמים מנין ת״ל בקודש אין לי אלא בשעת הקטרה בשעת מתן דמים מנין ת״ל בבואו לכפר אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין ת״ל עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל כפרתו קודמת [א] לכפרת ביתו כפרת ביתו קודמת לכפרת אחיו הכהנים וכפרת אחיו הכהנים קודמת לכפרת כל קהל ישראל אמר מר אין לי אלא בשעת הקטרה מאי משמע אמר רבא וכן א״ר יצחק בר אבדימי וכן א״ר אלעזר אמר קרא [1] וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל איזהו כפרה ששוה לו [ב] ולביתו ולאחיו הכהנים ולכל קהל ישראל הוי אומר זה הקטרת הקטורת וקטורת (א) מכפרת אין דהא תני ר׳ חנניא א) למדנו לקטורת שמכפרת שנאמר [2] ויתן את הקטורת ויכפר על העם ותנא דבי ר׳ ישמעאל על מה קטורת מכפרת על לשון הרע יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי תנן התם ב)א פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה א״ר אלעזר ב לא שנו אלא בשעת הקטרה דהיכל אבל בשעת הקטרה דלפני לפנים מהיכל פרשי מבין האולם ולמזבח לא פרשי מתיב רב אדא בר אהבה ואמרי לה כדי ר׳ יוסי אומר כשם שפורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה ג כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודת כוכבים (ב) הא מה מעלה יש בין ההיכל לבין האולם ולמזבח אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה ובין שלא בשעת הקטרה ומבין האולם ולמזבח אין פורשין אלא בשעת הקטרה מיהא פרשי מאי לאו בשעת הקטרה דלפני לפנים לא בשעת הקטרה דהיכל אי הכי הא מה מעלה ותו לא הא איכא הא מעלה דאילו מהיכל פרשי בין בשעת הקטר׳ דידיה בין בשעת הקטרה דלפני לפנים ואילו מבין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בשעת הקטרה דהיכל הא קתני אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה ובין שלא בשעת הקטרה ומבין האולם ולמזבח אין פורשין אלא

יכול אף בכל העזרה. לא יהא אדם עומד כשהכהן מקטיר קטרת לפני ולפנים: **אין לי אלא בשעת הקטרת קטורת.** לקמיה מפרש מאי משמע: **הוי אומר זו הקטרת קטרת.** דאילו מתן דמים אין שוה בכולם שהפר מכפר עליו ועל הכהנים והשעיר על ישראל: **על לשון הרע.** כי ההיא דקרח לשון הרע הוה דכתיב (במדבר יז) אתם המיתם את עם ה׳ וסתם לשון הרע בחשאי הוא: **מבין האולם ולמזבח.** מכל אויר כ״ב אמות שביניהם: **ל״ש אלא בשעת הקטרה דהיכל.** דמזבח הפנימי שחרית וערבית שהרי סמוך לו: **אבל בשעת הקטרה דלפני ולפנים.** מהיכל שהוא סמוך לו פרשי אבל מבין האולם ולמזבח שהוא מרוחק לא פרשי: **בשעת מתן פר כהן משיח.** הבא על אחת מכל המצות שטעה בהוראת עצמו ועשה ומתן דמו על הפרוכת ועל מזבח הזהב: **ושעירי עבודת כוכבים.** ציבור שעבדו ע״ז בהוראת בית דין מביאים פר לעולה ושעיר לחטאת כדכתיב בפרשת שלח לך אנשים (שם טו) ואותו שעיר מתן דמו על הפרוכת ואינו נאכל כדילפינן בסיפרא וסיפרי ובמסכת זבחים (דף מז.): **הא מה מעלה יש כו׳.** האי הא כמו הרי כלומר מעתה [מה] מעלה יש בפרישה בין היכל לבין אולם ולמזבח: **בין בשעת הקטרה כו׳.** קא סלקא דעתיה בין בשעת הקטרה דלפני ולפנים בין שלא בשעת הקטרה דלפני ולפנים אלא בשעת מתן דמים דלפני ולפנים: **ומבין אולם ולמזבח אין פורשין.** משום לפני ולפנים אלא בשעת הקטרה אבל לא בשעת מתן דמים: **מאי לאו כו׳.** כדפרישית: **לא בשעת הקטרה דהיכל.** קאמר דפורשים מבין האולם ולמזבח והכי קתני כשם שפורשים מבין האולם בשעת הקטרה דהיכל כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח דהוי נמי בהיכל: **אי הכי.** דכשם שפורשין בשעת הקטרה אהיכל קאי ולא אדלפני ולפנים הא מה מעלה יש בתמיה וכי אין עוד מעלה אלא הא דשלא בשעת הקטרה דלפני לפנים דקתני שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה בין דהיכל בין לפני לפנים בין שלא בשעת הקטרה אלא בשעת מתן דמים בין דהיכל בין לפני ולפנים ומבין האולם ולמזבח לא פרשינן שלא בשעת הקטרה דהיא שעת מתן דמים דלפני ולפנים אלא בשעת הקטרה דהיכל דהא אפילו בשעת הקטרה יש מעלה דאילו מהיכל פרשי כו׳: **הא קתני.** בניחותא ה״נ קאמר האי (ג) שלא בשעת הקטרה דקאמר שלא בשעת הקטרה דהיכל קאמר אלא בשעת הקטרה היא לפני לפנים: **בין בשעת הקטרה.** [דהיכל] והא שלא בשעת הקטרה דקתני תנא שלא בשעת הקטרה דידיה אלא בשעת הקטרה דלפני ולפנים:

בשילה ובית עולמים מניין. וכי האי גוונא אמרינן לקמן בפרק הוציאו לו (דף נג.) גבי מעלה עשן ובפרק שני שעירי (לקמן דף סז:) תניא ג) (מדבר) המדברה לרבות נוב וגבעון שילה ובית עולמים ובפרק שני דסוטה (דף טז. ושם) גבי עפר סוטה ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן קאמר שילה ובית עולמים מניין וכו׳ ובפ״ב דשבועות (דף טז:) דקאמר מכדי מקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש לימא או אידי ואידי משכן או אידי ואידי מקדש אלמא אע״ג דמקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש אילטריך תרי קראי חד למקדש וחד למשכן ולא גמירי מהדדי וקשה דבפרק קמא דחולין (דף כד.) גבי שנים שפוסלים בלוים קאמר יכול אף בשילה ובית עולמים כן ת״ל ד) (זאת) ובפ״ק דעירובין (דף ב.) שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין במקדש מנא לן אשכחן מקדש דאיקרי משכן וי״ל בההיא דעירובין שמא איכא שום פסוק להשוות מקדש למשכן להאי מילתא וכן בפ׳ קמא דחולין ובתר דמעטינן שילה ובית עולמים ה) (מזאת) אז נוקי אותו פסוק לדרשא אחריתי וריב״א גרס בפרק שני דשבועות תרי קראי למה לי ולי נראה אע״ג דמקדש איקרי משכן כו׳ אפי׳ הכי בההיא דשבועות דאיירי לענין טומאה סד״א לחלק בינייהו כיון דחלוקין הן לענין טומאה דאי כתב מקדש ה״א דין הוא דטמא שנכנס למקדש חייב שהרי איסורו איסור עולם ואפילו בתר דנפיל מחילה חייבין על המקום משום טומאה אבל במשכן לאחר שנסעו משם ופירקוהו והעמידוהו במקום אחר אין חייבין על מקומו הראשון ואי כתב משכן ה״א דין הוא שחייב עליו לפי שנמשח בשמן המשחה ואסור ליגע בו בטומאה אפילו כשהוא מפורק אבל אבני היכל שנסרו מותר ליגע בהם בטומאה ובהא נמי מיתרצא הא דמצרכינן קרא בפרק היה מביא (סוטה דף טז.) לרבות בית עולמים משום דאפקיה קרא בלשון טומאה דכתיב ונסתרה והיא נטמאה וכל הלכות ספק טומאה גמרינן מסוטה להכי סד״א כיון דמקדש ומשכן חלוקים לענין טומאה כדפרי׳ לענין טומאת סוטה נמי יהא חילוק בינייהו ותדע דהיינו טעמא דאיסי בן יהודה ו) דמצריך קרא לרבות שילה ובית עולמים מדפליג עליה התם איסי בן מנחם ואמר אינו צריך ק״ו הוא ומה בטומאות קלות לא חילק הכתוב בין שילה ובית עולמים טומאת אשה חמורה לא כ״ש פירוש טומאות קלות הנכנס למשכן ולמקדש בטומאת הגוף חייב כרת אתרוייהו אע״ג דיש חילוק ביניהן כדפרישית אפילו הכי השוה אותם לענין כרת הנכנס להם ומשום האי חילוק אין נראה לו לחלק ז) ומדבר המדבר סד״א דווקא במשכן בקדושה כשהיו ישראל במדבר סמוכין למדבר ודמעלה עשן משום דכתיב בההוא קרא אהרן והאי קרא דשמעתא סד״א משום דכתיב אהל מועד ולא איקרי אהל מועד אלא במדבר ומקרא יתירא הוא דלא הוה צריך למיכתב אלא וכל אדם לא יהיה בבאו לכפר בקדש וסד״א דאתא למעוטי שילה ובית עולמים ובתר דמרבינן שילה ובית עולמים אהל מועד דכתב רחמנא למעוטי עזרות אילטריך:

כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח. ה״נ הוה מצי למימר בשעת מתן פר ושעיר של יוה״כ בהיכל אלא לא פסיקא ליה משום דיש מהן נמי לפני לפנים: **מה** מעלה יש בין היכל וכו׳. טובא איכא דמזבח הזהב ומנורה ושלחן ומתן דמים בהיכל מה שאין כן בין האולם ולמזבח אלא לענין פרישה קאמר: **מאי** לאו בשעת הקטרה דלפני ולפנים. תימה לי מ״ש דגזרו לפרוש מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה דלפני ולפנים ולא בשעת הזאה והא בין הקטרה בין הזאה מחד קרא נפקא לעיל וי״ל בהקטרה דכתב בקרא בהדיא טפי גזרו בה רבנן ולא בהזאה דמייתורא דלכפר נפקא:

דאילו

מסורת הש״ס

א) [ערכין טז. זבחים פח:], ב) כלים פ״א מ״ט, ג) [צ״ל במדבר], ד) [צ״ל לעבוד עבודת וגו׳], ה) [צ״ל מלעבוד], ו) [סוטה טז.], ז) [צ״ל ובמדבר],

תורה אור השלם

1. וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד צֵאתוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל: ויקרא טז יז
2. וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיָּרָץ אֶל תּוֹךְ הַקָּהָל וְהִנֵּה הֵחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת הַקְּטֹרֶת וַיְכַפֵּר עַל הָעָם: במדבר יז יב

הגהות הב״ח

(א) גמרא הוי אומר זה הקטרת הקטורת וקטורת מי מכפרא: (ב) שם ופר העלם דבר של צבור ושעירי ע״ז ודמים של יוה״כ הא מה מעלה יש כצ״ל ונ״ב כך הוא הגירסא בתוס׳ שלנו פ״א דכלי׳ ע״ש: (ג) רש״י ד״ה הא קתני בניחותא ה״נ קאמר האי בשעת הקטרה דקאמר בשעת הקטרה דהיכל קאמר והאי שלא בשעת הקטרה דקאמר שלא בשעת הקטרה דהיכל קאמר אבל בשעת הקטרה היא לפני ולפנים והא שלא בשעת הקטרה דקתני תנא וכו׳ כצ״ל והד״א:

הגהות הגר״א

[א] גמרא (לכפרת ביתו כפרת ביתו קודמת) תא״מ: [ב] שם (ולביתו) תז״מ:

מוסף רש״י

ויכפר על העם. במחלוקת קרח שהוא לשון הרע דכתיב ביה אתם המיתם וגו׳ (זבחים פח:). **יבא דבר שבחשאי.** קטורת נעשית בהיכל בחשאי (ערכין טז.) **שהיה הכהן לבדו שם כדתנן פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה, וכל שכן מן ההיכל שנאמר וכל אדם לא יהיה וגו׳** (זבחים שם). **ויכפר על מעשה חשאי.** לשון הרע בחשאי הוא (ערכין שם). **ואמרי לה כדי.** שם חכם (גיטין פה:).

תום׳ ישנים

מחד קרא, אבל הני דמכילתין ודשבועות ודסוטה כולהו תלויות בקדושת מקום, וצ״ע. ועל ההיא דסוטה שהבאתי שמרבה שם נוב וגבעון שילה ובית עולמים, מוחק שם רש״י שילה ונוב וגבעון, משום דקשיא ליה והלא שילה משכן גמור היה למה הוצרך פסוק לרבותו, ועוד בנוב וגבעון לא היו משקין סוטות שהרי אין מנחה קריבה בבמה כדאמרינן בזבחים [קיז, א] (ובמגילה). ואין נראה לרבינו למחוק הספרים דהא שילה לא היה ממש משכן שהיה לו בית של אבנים למטה ויריעות למעלה ואיכא נמי למאן דאמר בפרק בתרא דזבחים [שם] מנחה קריבה בבמה, ונוב וגבעון במה, ואדרבה היה לו להקשות יותר מנוב וגבעון שהיה ממש משכן שלא מצינו שהיה לו בית של אבנים למטה. מיהו הא נמי לאו קושיא היא דרחמנא אמר משכן ממש שיהא עומד בקדושתו כמשפטו שיהא הארון בבית קדשי קדשים, ונוב וגבעון לא היה ארון אלא בקרית יערים וזה פי׳ רש״י בסוטה. **כפרתו קודמת לכפרת ביתו.** ותימה והלא נעשית העבודה הכל בבת אחת ומתי כפרת ראשון ומתי כפרת השני. ופירש רבינו שמואל דנפקא מיניה הא דאמרינן בפרק בתרא [דהוריות יג, א] דקרבן כהן [משיח] קודם לקרבן ישראל (ולהאי) [ולהכי] צריך האי קרא, אך כפרתו קודמת לכפרת אחיו הכהנים לא אתי שפיר, וכן לכפרת ביתו. ואי הוה אמרינן דלענין וידוי של פר מיירי דתניא ענין לשם, אתי שפיר שצריך לומר תחילה אני וביתי ובני אהרן עם קדושך, כי אם לא היה פסוק היה לו להזכיר בפעם שניה מיהא שבטו תחילה א). **יבא דבר שבחשאי כו׳.** תימה לריב״א

עין משפט נר מצוה

לד א ב ג מיי׳ פ״ג מהל׳ תמידין הל׳ ג ופ״ד מהלכות עבודת יום הכפורים הלכה ג:

רבינו חננאל

ודרישניה דפריש אפילו בשעת הקטרה. ומיבעיא לן, כפרה בהקטרה מנא לן ואמרינן מדכתיב הכא כפרה שנאמר לכפר בקודש, וכתיב ביום הכפורים וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל, איזהו היא כפרה ששוה לו ולביתו ולאחיו הכהנים ולכל קהל ישראל, הוי אומר זו הקטורת, שאם תאמר כפרת דמים, חלוקה כפרתם, הוא וביתו ואחיו הכהנים מתכפרים בפרו וישראל כל [ה]קהל בשעיר. וקטורת מי מכפרה, אין, דכתיב ויתן את הקטורת ויכפר על העם. ותני רב חנניה מיכן למדנו לקטורת שמכפרת. ותנא דבי רבי ישמעאל על מה הקטורת מכפרת על לשון הרע יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי. ועיקר זו השמועה בזבחים סוף פ׳ המזבח מקדש ובערכין פרק יש בערכין להקל ולהחמיר. ומפרש התם בבירור מבואר כי בגדי כהונה מכפרין, דאמר למה נסמכו בגדי כהונה לקרבנות, לומר לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין, כתונת מכפרת אשפיכות דמים. מכנסיים מכפרין על גלוי עריות. מצנפת מכפרת על גסי הרוח. אבנט מכפר על הירהורי הלב. מעיל מכפר על לשון הרע. חשן מכפר על הדינין. אפוד מכפר על ע״ז. ציץ מכפר על עזי פנים. קשיא לשון הרע אלשון הרע. ופרקינן לשון הרע בצניעותא קטורת מכפרת, לשון הרע בפרהסיא מעיל מכפר. **תנן התם** בפרק ראשון מסכת כלים פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה. א״ר אלעזר לא שנו שפורשין מבין האולם ולמזבח, אלא בהקטרה דהיכל, אבל כשהקטיר לפניי ולפנים, מהיכל פרשי, מבין האולם [ולמזבח לא פרשי]. ומותבינן עליה מיהא דתני מה מעלה יש בין (האולם) [ההיכל] לבין האולם ולמזבח, אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה בין שלא בשעת הקטרה. ומבין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בשעת הקטרה. בשעת הקטרה מיהת פרשי ואפי׳ בהקטרה דלפני ולפנים. ופרקינן לא הקטרה דהיכל. והא איכא הא מעלה כו׳.

תום׳ ישנים (המשך)

ממה הוא בחשאי יותר (מאותן) [ממתן] דמים שהיו גם שם פורשין, ודוחק לו לפרש (שבאותן) [שבמתן] דמים היה מונה אחת כו׳ אבל קטרת היה לגמרי בשתיקה. וי״ל דאע״ג דמתן דמים נמי בחשאי, מ״מ קאמר שפיר על קטרת יבא דבר שבחשאי, שהרי אין כפרתו מפורשת על מה כמו במתן דמים שכפרתו מפורשת לדבר אחד. כך פירש ה״ר אלחנן. וריב״א פירש דלהכי קרי ליה חשאי טפי ממתן דמים לפי שהוא בשתיקה אבל במתן דמים היה מונה אחת שתים כו׳. **פורשין היו מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרת כו׳.** ואע״ג דבשעת מתן דמים נמי פרשי כדלקמן בסמוך, משום דקטרת היה בכל יום נקט קטרת, וגם יש פעמים שפורשין בקטרת שאין פורשין בשעת מתן דמים כדלקמן בסמוך. **הא מה מעלה יש כו׳.** הא פשיטא דמעלה יש שאין יכול ליכנס בהיכל אלא לצורך דאית ביה אזהרה בפרק הקומץ רבה [כז, א], אלא הכא מיירי בפרישה שהיא לצורך עבודה. **בשעת הקטרה מיהא פרשי מאי לאו בלפני ולפנים.** ואע״ג דהשתא לא ידעינן טעמא מאי דבהקטרה פורשין אפילו משל לפני ולפנים ובמתן דמים אין פורשין, (אלא) [ומשל היכל בין] בשעת הקטרה [בין בשעת מתן דמים], מ״מ הך ברייתא קשיא ליה לר׳ אליעזר.

א) עיין בס׳ הגהות היטב בגמ׳. וע״ש בש״ס.